

PŘEDMLUVA

Angelologie dějin popisuje vlny inspirace v kolektivním nadvědomí a podvědomí lidstva. V každé době a ve všech civilizacích se lidem z tajuplných hlubin jejich duševnosti vynořovaly touhy, sny, nálady a pocity, zaznívalo k nim neslyšné slovo a vyvstávaly před nimi vnitřní obrazy, které se staly určujícími pro směřování jejich životů. V závislosti na dobové a místní tradici se taková zkušenost vykládala jako zjevení Boha či bohů, andělů, vnučení múz, zesnulých předků nebo jako podprahová činnost mozku. Věřící i nevěřící podávají svědectví o okamžicích inspirace, která se zhmotnila v jejich tvořivé činnosti: v transfiguraci jejich hodnotového žebříčku a estetickém citění, v uměleckých stylech a myšlenkových proudcích, v geniálních objevech věd a technické vynalézavosti, ve střídání náboženských kultů a proměnách společenského řádu.

V centru pozornosti této knihy je **nenáhodný časový řád, který se projevuje v obsahu inspirací.** Stejnou nebo podobnou vnitřní zkušenost prožívali lidé v různých koutech světa současně a nezávisle na sobě navzájem. Na odlehlých koncích světa se nejednou pracovalo na stejných myšlenkách a dílech, takže lze v pravém smyslu slova hovořit o věku filosofů či věku básníků, věku monumentálních staveb nebo věku válek. Tyto věky se navíc pravidelně opakují. Po daném typu civilizace následuje s nenáhodnou pravděpodobností jiný určitý typ. Analogické konfigurace hodnot a kulturní tvarosloví se vracejí periodicky v jakýchkoli renesancích. Nikdy se neopakují identicky, ale v každé civilizaci a v každé době se vynořují obměněné. Oddělením toho, co se opakuje, od toho, co je náhodné, lze vydestilovat čisté psychické pravzory (jungovské archetypy).

Časová následnost, **pořadí pravzorů v dějinách kultury je stejné jako v individuální biografii jednotlivce.** Konfigurace vlastností a schopností, které jsou typické pro jednotlivá věková stádia od dětství po stáří, formují ve stejném pořadí, ale v pomalejším tempu cyklicky dějiny. Tak lze vskutku hovořit o dětské kulturní morfologii, o světových pubertách nebo o stařecké epoše dějin.

Jelikož každý duševní proces je spojený s nějakým tělesným procesem (a okruhem orgánů), **stejně pravzory se odrážejí i v dějinách přírody.** V proměnách stavby rostlin a zvířat a v jejich způsobu života se dají pozorovat synchronní konvergence – živí tvorové dávno oddělených vývojových linií směřovali (mutovali) k analogickým formám nezávisle na dědičnosti i prostředí. V evoluci existoval věk krásy, věk kostnatění, věk zbrojení...

Dávno se opakující společné formy (pravzory) tak hledáme, nacházíme a zkoumáme na třech časově odlišných rovinách: v duševním vývoji člověka během jednoho života; v kulturních formách během tisíciletí dějin; a v tvarech přírody během stamiliónů let evoluce. Na všech třech rovinách **nás zajímá moment inovace, tvořivosti.** Tušíme zákonitý řád, který se na pozadí toho všeho rýsuje.

A zjišťujeme, že znovuobjevujeme dávno zapomenuté. Otcové našich otců tyto praformy ducha znali a zkonduzovanou moudrost o nich nám zanechali v obrazech božstev či archandělů. Sedm nejvýraznějších pravzorů kolektivní psychologie dávali do souvislosti se sedmi okem viditelnými tělesy sluneční soustavy. **Sedm archandělů si představovali jako sedm samohlásek tvořivého Božského slova.** Ty spolu s duchovními inteligencemi souhvězdí (souhláskami) v měnících se vzájemných konstelacích vytvářejí

James Tissot: Zjevení anděla Zachariášovi, kolem 1890.

Ambroise Crozat: Zacharjášovo vidění – sedm očí Božích, 18. stol.

William Blake: Zacharjášova vize. Sedm planoucích světél je sedm duchů, kteří jako sedm očí Božích prohledávají celou zemi, kolem 1800.

NIKDY NELZE DOST VELEBIT TĚCHTO
SEDM SPRÁVCŮ SVĚTA, PŘEDSTAVOVANÝCH
SEDMI PLANETAMI... JE ÚTĚCHOU A
DOBRÝM ZNAMENÍM, ŽE V TOMTO STOLETÍ,
Z MILOSTI BOŽÍ, KULT TĚCHTO SEDMI
PLANOUČÍCH SVĚTEL, TĚCHTO SEDMI HVĚZD,
V KŘESŤANSKÉM SPOLEČENSTVÍ ZNOVU ZÍSKAL
VEŠKERÝ SVŮJ LESK A NÁDHERU.

PIUS V.

slova a věty na obloze, skrze něž povstal svět v celé své rozmanitosti. Příroda, dějiny a člověk sám tak byli vysloveni, vyzpíváni chóry andělů, vznešenými a ušlechtilými pravzory ctností a krás na duchovním nebi.

V křesťanské, židovské, arabské, babylonské, egyptské, indické, čínské a indiánské tradici máme i konkrétní údaje, data, kdy která duchovní mocnost inspirovala svět, a poznatky o jejich cyklickém střídání. Některé z nich – obzvláště ty tradované na západě – jsme zde prověřili a zjistili jsme, že **tradiční data vlád archandělů odpovídají reálným vlnám tvořivosti v dějinách.** Tato kniha přináší první přesvědčivé důkazy o tom, že skutečně existují kulturní rytmy (což se po většinu 20. století popíralo) a že byly známy již ve starověku. Poprvé si jasně uvědomujeme, že středověká nauka o andělech (angelologie) měla svůj reálně existující předmět. Nebyla jen fantazií či spekulací. Pravdivě popisovala intersubjektivní vnitřní zkušenost lidí a z ní plynoucí dějinnou kulturní dynamiku. Nakolik tyto vlny ducha, tvořivosti a kultury souvisí či nesouvisí s periodickými pohyby astronomických těles, je otázka, která je v této knize okrajová a nechávám ji otevřenou.

Angelologie je starověkou epistemologií. Zachycuje střídání kolektivních podvědomých struktur, které v současnosti znovuobjevujeme pod názvy *paradigma*, *epistémé*, *archetyp* nebo *soustava pravdy*. Jsou to hodnotové a estetické intuice, které se v dané době cítí jako samozřejmé, ale racionálně se nezdůvodňují. Jedna hodnota nebo kvalita podbarvuje celé vnímání i smýšlení o světě a tvoří duchovní osu, kolem níž se uspořádávají všechny složky kultury. Utváří navzájem si odpovídající typy vědy, umění, náboženství a společnosti a svazuje je společnou vnitřní logikou. Jako jsou list, květ, plod a semeno vyrostlé ze společného kořene proniknuty jednotnou estetikou a očividně patří k sobě, tak **duch času** sjednocuje tvář své doby.

Nejstarší duchovní tradice si v této knize podávají ruku s posledním špičkovým výzkumem současných věd a navzájem se osvětlují. Angelologie se sbíhá a setkává s aktuálními výzkumy současnosti a to je jedno z jejích nejpřesvědčivějších potvrzení. Například švýcarský psychiatr Luc Ciompi významně přispěl k pochopení emocionálních základů lidského myšlení.^{Ciompi} **Cítění hraje ve vztahu k myšlení mnohem významnější roli, než se dosud připouštělo.** Funguje jako kognitivní operátor, který organizuje a stmeluje stavební kameny poznatků do smysluplného celku. Rozhoduje již o tom, čemu věnujeme pozornost a co přehlédneme, co si zapamatujeme a co zapomeneme, či jakým způsobem spojujeme fakta do souvislostí. Původní afekt časem ustoupí do nevědomí a zanechává vybíhané myšlenkové zvyky, hotové vzorce chování a celé světonázorové budovy sestávající z logicky pospojovaných fakt, jejichž původu si jejich nositelé již nejsou vědomi. Není potřebné zdůrazňovat, jak dramatický význam to má pro vzájemné dorozumění jednotlivců i celých kultur.

Všimněte si, že až potud **naše bádání spadá plně do rámce standardní vědy a splňuje kritéria vědeckosti.** Křivky tvořivosti v dějinách jsou empirické, nezmění se jen proto, že někdo věří nebo nevěří v anděly. Stejnou psychickou zkušenost mají ateisté i věřící různých směrů, jen si ji jinak vykládají. Až když se ptáme na původ a skryté příčiny těchto zkušeností, překračujeme obzor empirického bádání; a vstupujeme do prostoru hypotéz a metafyziky, kde se nabízí několik možných vysvětlení z pohledu různých filosofických paradigmat. Tutéž zkušenost se můžeme pokusit vysvětlit ma-

terialisticky i idealisticky. Přitom z povahy jevu můžeme usuzovat o charakteru příčiny a konstatovat, že různé myšlenkové modely jsou skutečností koroborovány lépe či hůře.

Konkrétně zde zkoumaný fenomén je možné velmi dobře vystihnout v termínech platónského idealismu. V rámci materialistických představ o světě zůstává nevysvětlený, ne-li nevysvětlitelný, neměl by existovat a pokusy vysvětlit ho zcela chybějí nebo jsou příliš komplikované a těžkopádné. Osobně se podílím na prověřování hypotéz v obou směrech a **bojuji za předběžnou rovnoprávnost (obou) filosofických paradigmat ve vědeckém výzkumu,** aby směla ukázat, co dokážou. Pokud měly nejslavnější vědecké osobnosti právo luštit hádanku světa ze zorného úhlu atomismu, který byl 2300 let čirým nedokázaným předpokladem, a nakonec se ukázal jen zpola pravdivý, ale v určitých směrech plodný – tak musí mít platónci právo diskutovat o světě v termínech pravzorů, idejí a andělů, hlavně pakliže tato myšlenková perspektiva vykazuje v jiných směrech explanační a predikční schopnost a je užitečná.

K tomuto dobrodružství poznání budou mít co říci obě strany: materialisté i idealisté. Důležitými kameny do mozaiky přispívají jedni i druhí. Například Julian Jaynes, psycholog z Princetonu si uvědomil, že **dávnověké zprávy o zjeveních bohů byly jednoduše věrným popisem zážitků prožívaných subjektivně jako skutečné** (a žádnou teoretickou spekulací nebo hromadným podvodem, který by někdo všude organizoval již od nepaměti).^{Jaynes} Identifikoval atavistické struktury v mozku, které se na takovémto zážitku zjevení mohly podílet: Wernickeho oblast pravé hemisféry komunikovala prostřednictvím anteriorní komisury s levou hemisférou, kde byla slyšitelná jako „hlas boží“. Po přechodu k současné formě vědomí, někdy v čase mezi Homérem a Sokratem, se tyto procesy vnořily do podvědomí, překryté novou, racionální formou vědomí. Například Aischylos ve svém dramatu popisuje, jak Oresta pronásledovaly Erinye – napadaly ho jako samostatné bytosti zvenčí a škrábaly drápy. Euripidés o něco později při stejné scéně namísto drápů bohů pomsty hovoří již jen o vnitřním „hryzáni svědomí“. Staré struktury však působí podprahově dále, aktivují se ve výjimečných případech, nebo se dají stimulovat experimentálně elektrodou – a lidé potom téměř reálně-smyslově vidí a slyší osoby, které tam fyzicky nejsou. Jen elektroda na nervovém zakončení jim nekomunikuje žádné smysluplné poselství, na rozdíl od skutečného života, kdy se takto mohou zjevit třeba i pravdivé budoucí události.

Inteligentní obsahy zjevení Jaynes připisoval nevědomé činnosti pravé hemisféry mozku: to ona uskutečňovala komplexní výpočty, promlouvala k člověku na předracionálním civilizačním stupni jako boží hlas, jí se klaněli a ona vybudovala teokratické civilizace jako Sumer a Egypt. Ale i kdyby původcem těch zjevení byla duchovní bytost, také by se nakonec odrazila v mozku nějakou aktivitou, kde by si je člověk uvědomil jako vnitřní obraz, hlas nebo volní impuls. Jaynes tak učinil jeden krok k moderní angelologii. Druhý činíme v této knize: **Intelligence projevující se v duchovním zážitku zjevení není a nemůže být uzavřena v lebce jednotlivce samotného.** Kdyby byla jen produktem individuálního mozku, vznikala by v libovolném čase libovolná zjevení; ve skutečnosti však stejná vnuknutí přijímá současně a nezávisle na sobě řada osob.

Dějiny zjevení vyžadují pojmut nějaký faktor, který působí celosvětově již od prehistorických dob. S chronobiologií ho hledáme v astronomických cyklech, rytmech slunečního větru, geomagnetismu a proudění mag-

William Adolphe Bouguereau: Orestovy výčitky svědomí, 1862.

JSME ZVYKLÍ ODVOZOVAT HLUBOKÉ DĚJINNÉ
PŘEMĚNY VÝLUČNĚ Z VNĚJŠÍCH PŘÍČIN. ALE JÁ
SI MYSLÍM, ŽE VNĚJŠÍ OKOLNOSTI JSOU ČASTO
VÍCE MĚNĚ POUZE PŘÍLEŽITOSTMI, PŘI NICHŽ
SE PROJEVÍ NEVĚDOMÉ PŘIPRAVOVANÝ NOVÝ
POSTOJ K ŽIVOTU A SVĚTU.

CARL GUSTAV JUNG

Gustave Moreau: Hlasy, 1867.

NAKONEC VYHRABEME MOUDROST VŠECH
DOB A ZJISTÍME, ŽE VŠECHNO NEJDRAŽŠÍ
A NEJCENNĚJŠÍ BYLO JIŽ DÁVNO ŘEČENO
NEJKRÁSNEJŠÍM JAZYKEM.

CARL GUSTAV JUNG

matu v zemských hlubinách – nenašlo se však nic, co by odpovídalo kulturním vlnám v dějinách. Kromě toho, z výkyvů jednoduchých fyzikálních polí se nedají vůbec, experimentálně ani teoreticky vyvodit tvořivé výkony géníů jako Goethe, Leonardo nebo Koperník s jejich kvalitativně specifickými obsahy v každé epoše. Periodická kosmofyzikální pole si dokážeme představit jen jako synchronizátory a spouštěče komplexních endogenních vzorců vzniknuvších během evoluce. Množství dalších důvodů však svědčí proti tomu, že by archetypy byly zakódovány v DNA. Dohady materialistů o hmotných příčinách jsou v poloze čiré víry, často špatné víry odporující rozumu a nejsou lepší než vysvětlení teologů, že to všechno nějak zázračně způsobuje Bůh (které neprotiřečí rozumu jen díky tomu, že je bezobsažné).

Naši praotcové slovem anděl původně rozuměli především zážitek, zkušenost zjevení a až později teoretický konstrukt metafyzické filosofie, když zážitky začaly ustupovat. Takový zážitek zpřítomnění vyšší moci se nezapomenutelně vrýval do duší, mravně je proměňoval a zářil jim jako hodnotová Severka. Celá kultura – mravní pojmy, katedrály i technologický pokrok mají svůj počátek v této iracionální zkušenosti a popírat ji znamená podkopávat základy civilizace a všeho, čeho člověk dosáhl.

Jistěže existují i náboženští podvodníci a duševně nemocní lidé trpící halucinacemi. Nemají však sílu pohnout světem a dokazují neexistenci duchovních říší právě tak málo jako lidé s poruchou zraku neexistenci fyzického světa. Ale **existuje i pravé zjevení, které má povahu intersubjektivního vjemu a proměňuje svět**, ač ne okamžitě, ale nakonec vyjde z příboje času jako mravní pilíř podepírající celé civilizace.

Minimálně v tomto smyslu jsou andělé skuteční: jsou to introspektivně pozorovatelné děje v našem nitru, morální a estetické pravzory, jež tvoří páteř psychického organismu a planou na oltáři svědomí jako srdce našeho srdce. Vyvíjet se znamená sblížovat se s nimi. Zpřítomnění Michaela v duši je konkrétní děj, podobající se rozžatému světlu poznání, které osvobozuje. Neschopnost roznítit tento děj v duši zanechává zážitek vnitřní tmy, depresivnost a rezignaci, může přerůst až do pandemií depresivity jako ve Spojených státech. Ta se dále somatizuje oslabením imunity a obranyschopnosti proti rakovině. Anael se zpřítomňuje v duši, která vykřesala duševní teplo z připravenosti darovat se a obětovat ve vztahu lásky. Ta duše objevila moc zušlechťovat a proměňovat sebe samu. Nikdo, kdo nezná tohoto archanděla, se nevyhne upadnutí do závislostí a politickému chaosu v celospolečenském měřítku.

Odkrýváme tu psychosomatické a psychospirituální zákonitosti, které jsou skutečné, a jednání v souladu či nesouladu s nimi má skutečné následky. Tyto **poznatky je potřebné v první řadě uvést do praxe a až potom můžeme spekulovat o jejich metafyzické podstatě**. Zda je duchovní nebo hmotná, to nechávám předběžně otevřené a domnívám se, že to zůstane otevřené ještě dlouho (má-li takové dělení vůbec význam). Ti, kteří chtějí odložit aplikaci angelologie na dobu, kdy bude plně teoreticky vysvětlena, se podobají lékařům, který odmítne podat pacientovi lék a nechá ho zemřít, protože ještě plně nepochopil mechanismus uzdravujícího účinku léku.

Nezapomínejme, že **většina poznatků se prakticky využívala dávno předtím, než byly vysvětleny teoreticky**. Lidé využívali léčivou moc bylin, slévali kovy, vyráběli světlo či elektřinu a nečekali na vznik analytické chemie, teoretické metalurgie nebo na Maxwellovy rovnice. I před Newtonem

znali přitažlivost a neskákali z oken. Tak bychom měli naložit s každým poznáním: počítat s ním při každodenním rozhodování a aplikovat ho pro dobro a pozdvihnutí člověka. I pro mravní, duchovní a duševní život člověka platí zákony, podobné těm v přírodě. A jejich neznalostí nebo nerespektováním vznikají osobní a kolektivní tragédie se stovkami miliónů obětí, jejichž pustošivost je porovnatelná se středověkými pandemiemi moru kvůli neznalosti hygieny.

Jako vědec odkrývám empirické zákonitosti osudu jednotlivců i celých společností a metafyzické otázky nechávám otevřené; jako filosof konstatuji, že se dobře uchopují v termínech platonismu; a **jako člověk věřím, že v základech vesmíru tvoří a tká Intelligence, která je osobní a má morální povahu**. Že je to „*láska, která hýbe sluncem a hvězdami*“.^{Dante 1} Jako člověk mám nejen právo, ale i povinnost stát za svým poznáním, pokud nemám podvádět ostatní a zradit prameny svého vlastního bytí. To je však dáno tím, že jsem prošel osobní zkušeností, jakou druzí neprošli. Ať mi někdo vysvětlí, jak dokáže šedá mozková kůra vypočítat budoucí události na celá desetiletí předem s přesností na jediný den! Taková „vzpomínka na budoucnost“ je však typickým zážitkem při setkání s vlastním strážným andělem.

Sofiologie je jediná kompetentní radit člověku v jeho životní orientaci, protože **je celistvá a syntetizuje všechny prameny poznání: smyslovou zkušenost, racionální filosofii i mystické zjevení**.^{Solovjov 4} Ať nikdo nečeká od extrovertní a neosobní vědy, jednostranné již svou metodou, že mu dá odpovědi na otázky, které si může vybojovat jen sám osobně. Kdo je líný vynaložit úsilí, aby si vydobyl vlastní duchovní zkušenost, ať skromně zmlkne a zdrží se úsudků.

První řádky této knihy jsem napsal před 22 lety jako nastupující aspirant Slovenské akademie věd. Předmět jejího zkoumání se setkal s mnoha pochybnostmi a nedůvěrou kolegů. Ty však byly vesměs založeny jen na porovnávání se zažitými vzorci myšlení a předchozím stavem poznání, a nikoli na vlastní práci s fakty. S odstupem času lze říci, že má původní intuice se ukázala být plodnou do takové míry, jakou nikdo z nás neočekával – nejen mí oponenti, ale ani já sám.

Zpočátku přirozené námitky se soustřeďovaly kolem otázky, zda jsem se nedopustil selektivního předvýběru a subjektivního zkreslování dat. Konstruktivním návrhem Viktora Krupy z Kabinetu orientalistiky SAV bylo prověřit mou hypotézu na obsáhlých studiích o kulturní dynamice od Kroebera a Sorokina. Obě však hypotézu Angelologie potvrdily, navzdory všeobecnému očekávání, že povedou k jejímu rychlému vyvrácení.

Nestor slovenské chronobiologie, emeritní profesor Miroslav Mikulecký, byl jedním z prvních, kdo se bez ohledu na předsudky společně se mnou podepsali pod zjištěné výsledky. Dalším byl mnohonásobný nositel čestných doktorátů, zakladatel a doživotní čestný prezident Světové asociace prenatalní a perinatální dětské psychologie a medicíny, Peter Fedor-Freybergh. Povzbuzující posudek podepsal ředitel Ústavu klasické archeologie FF UK, profesor Jan Bouzek. Švédská Společnost integrálních věd a Karlova univerzita v Praze mou práci (s profesorem Mikuleckým) ocenily cenou Zdeňka Kleina jako nejlepší práci o etologii člověka za rok 2004. A norská univerzita v Trondheimu byla první, kde jsem Angelologii přednášel na oficiální pozvání.

Jeden z „otců chronobiologie“ a ředitel výzkumného ústavu na univerzitě v Minnesotě, Franz Halberg, při osobní návštěvě na Komenského uni-

Luca Giordano: Jakobův sen, 17. stol.

verzitě v Bratislavě během přednášky potvrdil existenci 500letých rytmů a sám našel takový rytmus v dějinách vojenských bitev. Zkoumání dlouhodobých rytmů, o jakých podali zprávu Páles & Mikulecký, vytyčil za nový úkol chronobiologie. Dean Keith Simonton z univerzity v Kalifornii, světový odborník číslo jedna na historiometrii a příčiny tvořivosti, autor tuctu monografií a stovek článků na toto téma, byl vybrán časopisem *Comparative Civilizations Review* jako nezávislý recenzent mé práce. Označil ji za zajímavou, doporučil ji publikovat a sám přispěl sestavením křivek tvořivosti pro kulturu Dálného východu, které jsem zahrnul do této knihy.

Během uplynulých dvaceti let věda přinesla množství nových poznatků a řada z nich potvrdila mé předpoklady doslova spektakulárně. V Jižní Americe vykopali pyramidy současné s egyptskými a v Německu sedm tisíc let starou kruhovou observatoř – přesně ve vrstvách, které jsem vyznačil jako pravděpodobné. Britští archeologové znovu důkladně prozkoumali Stonehenge a potvrdili, že je o 500 let starší, než se myslelo. Je přesně tak staré, jak jsem odhadl v prvním vydání této knihy. Na univerzitě v Bonnu skutečně našli ve slunečnici účinnou látku proti viru HIV. Že křídlo vzniklo kvůli kráse, dříve než se na něm létalo, a teplokrevnost z láskyplných vztahů – jsou dnes už hlavní hypotézy paleontologie. Evolučních konvergencí, na které v Angelologii kladu důraz, se mezitím našlo tak velké množství, že se přesouvají do centra pozornosti a v očích paleontologů se z okrajového, náhodného fenoménu mění na cosi zásadního.

S mým názorem, že geny se dají zapnout a vypnout z vlastního rozhodnutí a získané vlastnosti se dědí, jsem se před dvaceti lety jevil jako zastánce beznadějně překonaného lamarckismu. Od té doby vznikl samostatný pododbor – epigenetika, která ty vypínače našla a už také stvořila epigeneticky modifikovanou myš. Myšlenka z prvního vydání, že bakterie černého moru je vtělením marsického démona a zasahuje člověka prostřednictvím krevního železa, se zviditelnila doslova dramatickou smrtí. Profesor molekulární genetiky Malcolm Casadaban z univerzity v Chicagu náhle padl mrtvý při práci v laboratoři. Vyšetřování nečekané smrti odhalilo, že měl dědičnou odchylku, která v jeho těle hromadila železo – mor ho proto zabil téměř okamžitě. Naplnily se bohužel i mé předpovědi z let 1995 a 1997 o dolarové měnové bublině a zchudnutí jižní Evropy přílivem peněz ze severu, které jsem učinil s takovým předstihem, že je okolí nepovažovalo za důležité.¹ Páles & Vaský, Páles 5

Na Katedře religionistiky Komenského univerzity v Bratislavě se mi koncem 90. let vysmáli za názor, že na Krétě uctívali v první řadě Jupitera; odporovalo to totiž názoru slavných autorit, podle nichž se tam uctívala Velká matka. O desetiletí později to potvrdil Americký archeologický institut, který pokračuje s vykopávkami v Knóssu. Kréťané uctívali nějaké božstvo podobné Diovi a řada sošek Velké matky, které se reprodukovaly v učebnicích, byla odhalena jako falzifikáty. Takovéto úspěchy však u těch kolegů, pro které je jejich vlastní osoba důležitější než pravda, nevedou ke spolupráci, ale jen k větší závisti.

Souhrnem lze říci, že Angelologie se ve své hlavní myšlence (byť nikoli ve všech detailech) potvrdila. V současnosti se opírá zhruba o 700 studií renomovaných odborníků, kteří neznali mou hypotézu a nemohli zkreslovat data v můj prospěch. Přitom některé velkostudie jako ta Sorokinova, Simontonova nebo nejnovější od Charlese Murraye jsou samy o sobě důkladně kvantifikovaným souhrnem stovek pramenů. Žádná jiná filosofie

dějin se svou explanační a predikční schopností ani zdaleka nemůže porovnávat s *Angelologií dějin*.

Starověká nauka o andělech popisovala skutečné kulturní vlny. Diskuse se již netýká toho, *zda* existují, ale *proč* existují a *v jakém rozsahu*, tj. jakých oblastí historie se týkají a jakých ne. I předseda České statistické společnosti, Gejza Dohnal, který byl skeptickým hnutím pověřen zpochybnit mé matematické metody, otevřeně přiznal, že v některých případech je periodicitu očividná na první pohled a potvrdí se vždy, zcela bez ohledu na to, jakou statistickou metodu zvolíme.

Tvrdím-li tedy, že centrální hypotézu Angelologie je potřebné považovat za předběžně potvrzenou (a hodnou dalšího zkoumání), není to můj osobní názor – ale takový je výsledek komunikace a interakce světové komunity všech vědců, kteří k tomu chtěli a měli co říci. Neexistují námitky, s nimiž bych se nebyl vypořádal a nezohlednil je, buď tak, že jsem ustoupil, zahrnul je nebo jsem je prověřil a vyvrátil. Samozřejmě vedle centrální teze pracuji s množstvím vedlejších tezí, jejichž stupeň věrohodnosti – od jistoty po čiré tušení – by měl být zřejmý z kontextu.

Pokud si chce čtenář udělat názor, musí rozlišovat mezi vědeckým diskursem a pomlouváním. K vědeckému diskursu patří transparentní komunikace obsahující věcný argument a dovolující zpětnou vazbu; co bylo zřejmě v odborných časopisech, co odznělo na konferencích nebo i osobně, ale musí to být ověřitelné a neanonymní. Oponentura musí být adresná a jít k původnímu prameni, ne kritizovat něco ve všeobecnosti nebo v podobách zkreslených podáním z nevím kolikáté ruky. Zákulisní, anonymní řeči, za které nikdo jmenovitě nepřebírá zodpovědnost, se nepočítají. Kdo šíří dezinformace, musí to dělat tajně, vždy jen když tam nejsem, a kdekoli takové potkám a konfrontuji, vymlouvají se, že to řekl vlastně někdo jiný. Zřídka se mi u takových zákulisních oponentů podařilo docílit toho, aby se pod své názory otevřeně podepsali, jako v případě pardubického religionisty Ivana Štampacha. Každý potom vidí, jak mlhavé a zkomolené představy má o samotném znění hypotézy, metodě jejího testování i o závěrech, které vyvozují, a píše recenzi na dílo, které vůbec nezná.

Specifickým případem je tzv. hnutí skeptiků. Za deklarovaným cílem podporovat racionalitu se tu zvedá příšera touhy po autoritativním vykonávání moci. Ta je ovládá do té míry, že si občas nevšimnou, když odsoudí i seriózního kolegu, nebo neodolají pokušení pomoci si nějakou zfalšovanou informací. Na ocenění mé práce Karlovou univerzitou reagovali v roce 2008 udělením bronzového bludného balvanu za pseudovědu, pod který se podepsal známý popularizátor astronomie Jiří Grygar. Na oficiálním udělování přečetli důvod, proč mi balvan patří – dostal jsem ho za názor, který vůbec nezastávám, naopak, v mých pracích ho výslovně odmítám jako mylný. Grygar to ví ode mě osobně, navzdory tomu se dodnes nepostaral o nápravu: balvan ani nestáhli, ani nedoplňli žádný další důvod, za co jsem ho dostal.

Posedlost skepticismem vede až do groteskních extrémů, které jen dokládají, jak jsou odpůrci argumentačně v koncích. Vedoucí Katedry filosofie na univerzitě v Olomouci, Ivan Blecha vystoupil s takovouto námitkou: historické *záznamy* sice obsahují periodicitu – ale historické *události* se ve skutečnosti neodehrávaly periodicky. Předpokládá to, že kronikáři celého světa po pět tisíc let vymazávali záznamy o skutečných událostech a vymýšleli si záznamy o neexistujících událostech koordinovaně a systematicky tak, aby nakonec tvořily rytmus potvrzující mou tezi. Nevadí mu, že ta-

Alfons Mucha: *Quo vadis*, 1902.

KDO NEROZUMÍ, MĚL BY SE PTÁT, NIKOLI
PROTESTOVAT.

MILAN RŮŽIČKA

Nicolas Régnier: Sv. Matouš, 17. stol.

kové konspiraci chybí srozumitelný motiv; že by se prakticky nedala zrealizovat; nebo že se současně opíráme o archeologické nálezy, a zfalšovat či beze stopy odstranit takové Stonehenge, pyramidy nebo celá města zavátá v písku je těžší, než jen pozměnit nějaký záznam v kronice. Psychiatr by zde diagnostikoval zřetelnou paranoidní poruchu. Zlatým hřebem je však to, že i Blecha sám je součástí této „konspirace“. Slovně popírá michaelský rytmus v dějinách filosofie, ale sám se svými kolegy sestavil *Filosofický slovník*, kde je michaelský rytmus filosofů očividný.^{Horyna} Stačí je spočítat a zakreslit na časovou osu. Vůbec podíl skeptických nálad v dějinách myšlení vykazují gabrielský rytmus – podle očekávání – takže skeptici už tím, že existují, znovu jen potvrzují Angelologii.

Toto bádání nevychází z apriorní víry v autoritu jakéhokoli náboženství, ale má důsledky pro náboženství. Tím, že identifikuje, čeho se stará nauka o andělech vlastně týkala, vrací ji do polohy živé disciplíny, která může být potvrzována, vyvracena, opravována a rozvíjena. Na jedné straně to vrací staré tradici nebývalou vážnost, na druhé straně to čerá stojaté vody dávno mrtvé teologie. Přichází v čase, kdy samotní kněží v anděly již nevěří, a odhaluje, že své vlastní tradici dávno nerozumějí.

Současnému i předcházejícímu papeži jsem poslal svou knihu s návrhem na spolupráci. Získal jsem dva zdvořilé, ale bezobsažné dopisy od papežského nuncia. Bohoslovecká fakulta dvakrát ústně a Konference biskupů Slovenska písemně odmítly zaujmout k mé práci jakýkoli postoj. Oficiální stanovisko římskokatolické církve tedy není žádné – ani souhlasné, ale ani odmítavé. Mluvčí konference Mons. Marián Chovanec mi ústně potvrdil, že taktikou církve je nevěnovat mi vůbec žádnou pozornost, ani neoponovat. Aby si církev zachovala zdání neomylnosti a výlučnou autoritu, chce, aby všechno kolem andělů zůstalo navždy v poloze nepochopitelné víry. Nechce, aby tomu lidé rozuměli a diskutovali o tom. Mají zůstat v duchovních otázkách navždy dětmi. O to jasněji svítí výjimky jako kněz a exorcista Anton Solčiansky. Byl za to, aby církev hovořila i s někým jiným, než jen sama se sebou. Stál si za tím až potud, že odešel z rádia Lumen, když zakázali naše společné relace.

Jen malé, skromnější církve jako starokatolická jsou otevřeny přátelskému dialogu. V těch větších někteří kněží studují Angelologii tajně; jiní rozseávají mezi věřícím lidem slepý svár. Na jedné faře dokonce Angelologii veřejně spálili. Doufám, že má kniha bude fermentem, který přispěje k tříbení duší a očistnému pohybu v církvích.

Druhý svazek Angelologie nevychází díky podpoře nějaké instituce, ale díky stovkám slovenských i českých čtenářů, posluchačů a žáků Školy angelologie, kteří svým zájmem a podporou vytvářejí prostor, abych mohl soustředit síly na takovouto práci.

Příteli a programátorovi Martinu Mótovskému chci poděkovat za nezištnou práci na vývoji softwaru, v němž jsou spočítány a nakresleny všechny grafy v této knize. Petru Kvasničkovu z Ústavu částicové a jaderné fyziky Karlovy univerzity za ochotu a cenné rady při koncipování statistických metod. Statistika v historiometrii je specifická a dělat ji je těžší než v přírodních vědách. Od vzniku písma uplynulo jen 5000 let a záznamy obsahují nanejvýš deset, často jen pět opakování 500letého rytmu. Data bývají mezerovitá, zatížená trendy a nemají gaussovské náhodné rozdělení. Pravděpodobnosti uvedené v tomto svazku zatím nepočítají s autokorelací mezi nejbližšími generacemi otců, synů a vnuků, ale i při aplikaci jiných modelů

se liší nanejvýš o jeden řád nebo jsou řádově stejné. Definitivní zhodnocení a metastudie budou následovat ve třetím svazku.

Kvantifikace nezávisle sestavených dat je významný nástroj, který nám pomáhá zvyšovat jistotu, ale zůstane vždy jen nástrojem pomocným. Kvantifikujeme obvykle jen proximální proměnnou a nikoli přímo to, co chceme měřit: například vizuální představivost se odrazí v počtu malířů, vzdělanost v hustotě knihoven, agresivita v rychlosti střídání dynastií. Pokud přiřadíme fyziku ke Gabrielovi, je to hrubé přiblížení založené na tom, že přírodověda se opírala především o smyslové vnímání (gabrielský proces); pro každou větev fyziky to však platí v jiné míře a pro nejnovější fyziku celkově v menší míře. V jádru děláme *kvalitativní* výzkum, poznáváme duchovní *kvality*, které se jen nepřímo odrážejí ve hmotných *kvantitách*. Konečný verdikt nakonec stejně nebude moci vynést počítač, ale jen člověk s vnímavou inteligencí a srdcem tak, že intuitivně posoudí celek.

Lago di Garda, 27. července 2012